

ДИСТАНЦІЙНА ПРОФЕСІЙНА ПІДГОТОВКА

В. О. РАДКЕВИЧ, директор Інституту професійно-технічної освіти НАПН України, доктор педагогічних наук, професор, член-кореспондент НАПН України;

Є. Б. ПОЛЄТАЄВ, директор Департаменту підготовки та перепідготовки кадрів Державного публічного акціонерного товариства «Будівельна компанія “Укрбуд”»;

Д. В. АНІЩЕНКО, експерт з модульного навчання виробничого персоналу.

Навчання на відстані вже давно стало важливим напрямом освіти й з кожним роком його можливості, інструментарій та сфера застосування розширюються. Зарубіжна і вітчизняна вища освіта успішно застосовує такі методи й напрацювала значний досвід у цій сфері. Проте використання інтерактивних, дистанційних методів у професійно-технічній підготовці довго викликало певні сумніви і через те не набуло значного розвитку. Однак удосконалення технологій, поширення Інтернету, зростання загального рівня навичок роботи з комп'ютерною технікою серед населення сигналізують, що вже склалися належні умови для розвитку цього напрямку. Принагідно зазначимо, що потребу в упровадженні таких підходів відчують і на найвищому державному рівні, і потужні виробничники, і, що найголовніше, численні працівники, студенти та широкі верстви населення. Адже переваги, які отримує суспільство від використання таких можливостей, очевидні. Це гнучкість систем підготовки, розширення можливостей учнів і навчальних закладів, доступність та відкритість професійно-технічної підготовки, зростання рівня її привабливості, адекватна оцінка якості підготовки й зміцнення зв'язків між підприємствами та навчальними закладами.

Крім того, навчання на відстані є засобом подолання суперечностей між необхідністю професійного навчання та можливостями його здійснення. Як відомо, за Копенгагенською декларацією, Конвенцією Міжнародної Організації Праці № 142, Конституцією України *кожна людина має право на рівний доступ до професійного навчання і рівні можливості у здобутті*

кваліфікації. Людина, яка зацікавлена у підвищенні свого професійного і соціального статусу, завжди прагне використати цю можливість, але роботодавець, повсякчас знаючи про безумовну потребу підвищення кваліфікації персоналу і навіть маючи явну власну прогресивність світогляду і діловитість, зазвичай, не виявляє достатнього ентузіазму у цьому напрямі. У багатьох випадках таке становище буває пов'язане не з власним бажанням чи небажанням та амбіціями роботодавця, а зі специфікою виробництва, його неперервністю, віддаленістю, уособленістю тощо. За цих умов відкритість і дистанційність навчального процесу стають необхідними чинниками подолання проблеми.

20 грудня в офісі Державного публічного акціонерного товариства «Будівельна компанія Укрбуд» відбулася презентація пілотного проекту з проведення навчання робітничих професій з використанням інформаційних та дистанційних технологій у навчальному процесі. На презентацію були запрошені представники Департаменту професійно-технічної освіти МОНмолодьспорту України, Інституту професійно-технічної освіти НАПН України, Інституту інноваційних технологій і змісту освіти, Державного центру зайнятості, Інституту підготовки кадрів Державної служби зайнятості України, Головного управління освіти і науки КМДА, Державного науково-дослідного інституту автоматизованих систем у будівництві, Навчально-наукового центру професійно-технічної освіти Національної академії педагогічних наук України, компанії-розробника Corside Groupe, керівництво компанії «Укрбуд».

Презентація викликала жвавий інтерес присутніх. Обговорення стосувалося майже всіх аспектів продукту, який розглядали. Його новизна полягає у тому, що для навчання робітничих професій застосовується синтез різноманітних методик і форм навчання.

Фахівці розуміють, що засвоїти робітничу професію, таку, як, наприклад, токар, муляр, коваль, кухар та інші, за допомогою тільки

дистанційних електронних засобів неможливо. На відміну від сфери вищої освіти, в професійно-технічному навчанні потрібна певна ресурсна база для надбання умінь і вироблення стійких професійних навичок, зокрема психомоторних. Саме тому певною основою створеного продукту стати компоненти відкритого професійного навчання на модульній основі, що передбачають обов'язкове застосування ресурсної бази. Також основою створеної навчальної платформи стали найбільш прогресивні і прийнятні для цього продукту матеріали розробок вітчизняних і зарубіжних фахівців.

Отже, запропонована навчальна платформа дає змогу застосовувати відкриті технології професійної підготовки, що культивуються вченими і науковцями Інституту професійно-технічної освіти НАПН України, а також принципи навчання на відстані, розроблені Міжнародним навчальним центром Міжнародної організації праці в Турині.

Головний інструмент - Інтернет-оболонку навчального сайту - розробила компанія Corside Groupe. Компоненти цієї віртуальної платформи створено спеціально для потреб дистанційного навчання. Вони містять механізми постійного контакту зі слухачами, надання їм навчальної інформації, консультативної та методичної підтримки, пошуку й опрацювання навчальних матеріалів. Віртуальна навчальна платформа забезпечує якісний і надійний зворотний зв'язок у вигляді контролю за досягненнями слухачів на кожному етапі навчальної програми, ведення статистичних даних, внесення коректив і удосконалень до дидактичних матеріалів.

Через звичайний пошук в Google майбутній слухач може потрапити на посилання про навчання, яке проводить компанія «Укрбуд» і одержати її електронну адресу: <http://www.ub.com.ua>.

На сайті компанії окремий розділ присвячено підготовці персоналу. Надано інформацію про навчальні центри, їх контактні дані та систему пошуку професії. Скориставшись системою пошуку, можна легко визначити

з представлених 67 професій потрібну і дізнатися, в якому з навчальних центрів компанії її можна навчитися.

Важливою умовою для дистанційного (відкритого) навчання та підвищення кваліфікації є робота за спеціальністю. Програма має потрібні складові для врахування і використання можливостей не тільки ресурсної навчальної бази, а й безпосередньо робочого місця слухача. Також треба володіти комп'ютерною технікою та Інтернетом на рівні користувача.

До речі, під час обговорення продукту цьому було присвячено окреме питання. Хоча більшість молодих людей сьогодні вільно користується комп'ютером і постійно спілкується в Інтернеті, передбачається, що в разі потреби будь-який слухач отримає належну інформацію і консультативну підтримку щодо користування комп'ютером на потрібному рівні.

Як пілотний напрям підготовки обрано підвищення кваліфікації газоелектрозварників до 5-го розряду. Зміст навчання цілком відповідає Державному стандарту професійно-технічної освіти ДСПТО 7212.1 D 29014-2006.

Після підписання договору слухачеві надається адреса сайту дистанційної підготовки, індивідуальні логін і пароль.

Слухач також отримує інструкцію роботи із сайтом. Першим кроком є проходження Вхідного тестування, яке складається з теоретичної і практичної частини. Дані вхідного тестування дають змогу скоригувати індивідуальну програму підготовки так, щоб вона максимально відповідала потребам конкретної особи і виробництва.

Для зручності роботи розроблено послідовність засвоєння навчальних матеріалів у вигляді графічної схеми, яка має паралельні й послідовні місця.

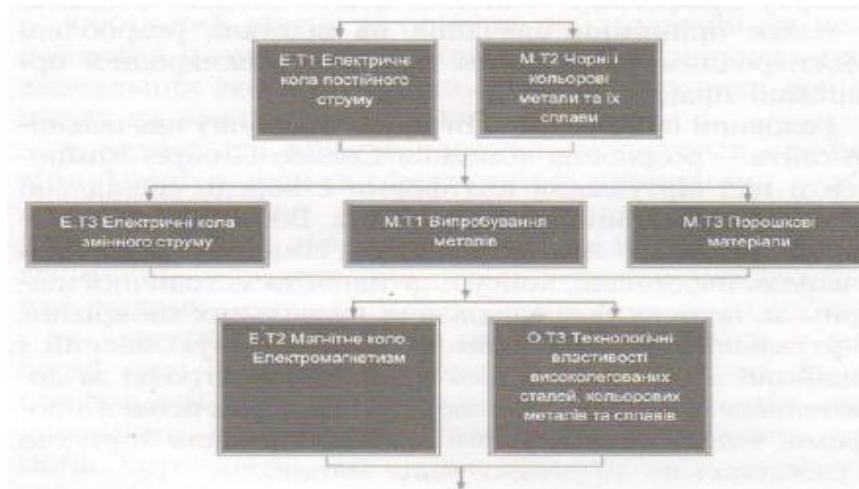
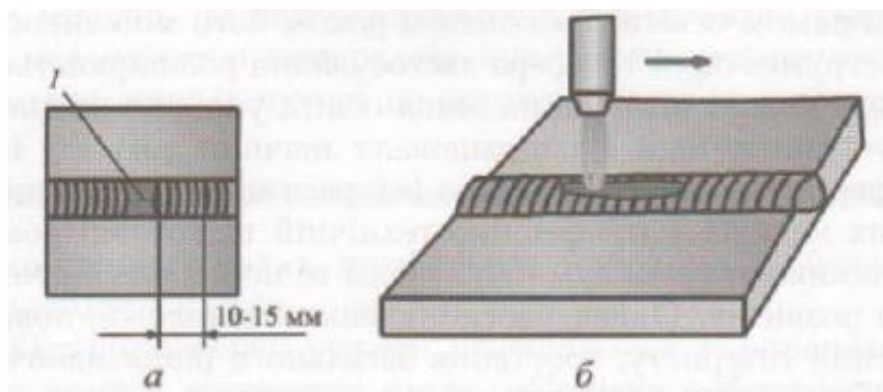

Схема активна. Натискаючи на віконце з відповідною назвою теми, учень потрапляє на сторінку, на якій викладено навчальні матеріали теми за розділами. Отже, слухач може дістатися до потрібних навчальних матеріалів за три натискання миші.

Навчальні матеріали надають текстову і графічну інформацію з відповідних дисциплін. Наприклад:

*1. Відступити від дефекту на відстань 10–15 мм вправо (рис. а).
Вирізати канавку на глибину залягання дефекту. Різання завершити приблизно на середині дефектного місця.*

Для посилення сприйняття навчальні матеріали супроводжуються короткими відеороликами, які демонструють виконання відповідних робіт, будову обладнання, надають теоретичну інформацію з матеріалознавства, електротехніки та інформаційних технологій. За допомогою відео слухач перетворюється на спостерігача, який сприймає виробничий процес так, як

його бачить фахівець на своєму робочому місці. Такий підхід дає змогу не тільки полегшити набуття практичних навичок, а й ознайомити слухачів з такими аспектами професії, які важко демонструвати іншим наочним способом (фізико-хімічні процеси, що відбуваються в металах під час контакту з електричною дугою, зварювання під водою, робота зварювальних роботів на виробництві тощо).

Напрацювання практичних навичок відбувається переважно на робочому місці слухача й на ресурсній базі центрів підготовки. Назви й результати робіт фіксуються у щоденнику виробничої практики.

Статистичні дані, отримані в процесі навчання, дають змогу вносити потрібні корективи у зміст навчальних матеріалів з метою їх удосконалення.

Навчання завершується кваліфікаційним іспитом, який проводиться в класичній формі.

У процесі проведення презентації та її обговорення запрошені висловили задоволення роботою, яку провели фахівці компанії «Укрбуд» та їхні партнери. Було висловлено загальну думку про актуальність проблеми і впевненість у тому, що робота проводиться у правильному напрямі та повинна дати значні позитивні результати. У виступах учасників обговорення сформувалася думка про доцільність проведення експерименту з поєднанням практичної, наукової та адміністративної складових. За умови позитивних результатів експерименту, співпраці та взаємопідтримки роботодавців, владних структур, педагогічної науки, інших соціальних партнерів дані експерименту і досвід можна буде інтегрувати в національну систему професійної підготовки персоналу.